

Personvern

HivNorge

- ◆ Målgruppene for dette heftet er først og fremst hivpositive, helsepersonell og andre profesjoner som behandler personopplysninger om hivpositive.
- ◆ Personvern kan beskrives og defineres på flere måter. Sentralt står imidlertid enkeltmenneskets ukrenkelighet, krav til respekt fra andre mennesker, respekt for egen integritet og privatlivets fred.
- ◆ Det kan skilles mellom personvern og personopplysningsvern. I NOU 2009:1. "Individ og integritet – personvern i det digitale samfunnet" under punktet 4.1.5 legger personvernkommissjonen følgende definisjoner til grunn:
"Personvern dreier seg om ivaretagelse av personlig integritet; ivaretagelse av enkeltindividers mulighet for privatliv, selvbestemmelse (autonomi) og selvutfoldelse."
- ◆ "Personopplysningsvern dreier seg om regler og standarder for behandling av personopplysninger som har ivaretagelse av personvern som hovedmål. Reglens formål er å sikre enkeltindivider oversikt og kontroll over behandling av opplysninger om dem selv. Med visse unntak skal enkeltpersoner ha mulighet til å bestemme hva andre skal få vite om egne personlige forhold."
- ◆ Mange av HivNorges medlemmer har erfart at personopplysninger har vært tilgjengelig for uvedkommende, eller blitt gitt videre til andre uten samtykke fra den det gjelder, eller uten noe annet rettslig grunnlag for å videreformidle informasjonen.
- ◆ Målsettingen med dette rettighetsheftet er å bidra med kunnskap om de plikter og det ansvaret helsepersonell og andre profesjoner har når det gjelder behandling personopplysninger, for å ivareta personvernet ved behandling av personopplysninger om hivpositive.

Personvern

◆ Hva er personvern	4
◆ Behandling av personopplysninger	5
<i>Innsamling av personopplysninger, behandling av personopplysninger</i>	
<i>behandling av sensitive personopplysninger</i>	
◆ Helseregistre	7
◆ Taushetsplikt	11
<i>Opplysningsplikt, forvaltningsmessig taushetsplikt,</i>	
<i>profesjonsbestemt taushetsplikt, har privatpersoner taushetsplikt,</i>	
<i>unntak fra taushetsplikten</i>	

Hva er personvern?

Personvern er definert i Den europeiske menneskerettighetskonvensjonens artikkel 8 som den enkeltes rett til respekt for sitt privatliv og familieliv, sitt hjem og sin korrespondanse. Det er dette som til vanlig benevnes som privatlivets fred. Personvernet skal sikre den enkeltes integritet og privatliv og legge til rette for at man ikke skal være kontrollert av andre. I Norge kommer dette til uttrykk i Lov om personregister § 1, som sier at ”formålet med loven er å beskytte den enkelte mot at personvernet blir krenket gjennom behandling av personopplysninger, og bidra til at personopplysninger blir behandlet i samsvar med grunnleggende personvern hensyn, herunder behovet for personlig integritet, privatlivets fred og tilstrekkelig kvalitet på personopplysninger.”

En viktig forutsetning for vern av egen integritet og privatlivets fred er at individet selv har retten til å bestemme over egne personopplysninger. I Norge forstås dette ved at enkeltindividet skal ha rett til innflytelse på bruk og spredning av egne personopplysninger. Dette oppnås ved at det kun er det som er strengt nødvendig som kan registreres og brukes av personopplysninger

og at det i størst mulig utstrekning kreves samtykke for registrering.

I de tilfeller der det kreves samtykke må den som samtykker skjønne hva det samtykkes i, det skal i en samtykkeerklæring gis lettfattelig og utvetydig informasjon om

- navn og adresse på behandlingsansvarlig
- hva opplysningene skal brukes til
- om opplysninger skal utleveres til andre, og hvem dette er
- om registreringen er frivillig
- informasjon om retten til innsyn og om å kreve retting og sletting
- hvor lenge personopplysningene vil bli behandlet eller oppbevart
- at samtykke når som helst kan trekkes tilbake

Videre må det fremgå klart at det er inngitt samtykke og hva slags opplysninger det er gitt samtykke til å innhente, samt hvordan disse opplysningene skal behandles.

Behandling av personopplysninger

Innsamling av personopplysninger

Det er som nevnt bare de personopplysninger som er strengt nødvendig som skal kunne registreres, og det skal i størst mulig grad innhentes samtykke fra den opplysningene innhentes om. I de tilfellene der innsamlingen og behandlingen av personopplysningene ikke er basert på samtykke må det finnes eget rettslig grunnlag.

All innsamling av personopplysninger må skje i overensstemmelse med gjeldende lovverk og det skal være rimelig i forhold til den enkelte. Det må ikke gå utover personvernet slik det er beskrevet over, og dette veies opp mot registerets formål. Det er ikke uten videre opp til enhver å samle inn personopplysninger om folk. Den som ønsker å samle og behandle personopplysninger må ha et legitimt formål med sitt register. Er behovet for å registrere personopplysninger ikke til stede skal det ikke gjøres, og det skal ikke registreres personopplysninger som ikke er nødvendige.

Det er kun korrekte og relevante opplysninger i forhold til hva de skal brukes til som kan registreres. Personopplysninger som ikke

er relevante i forhold til registerets formål skal ikke innhentes, og eventuelt slettes.

Behandling av personopplysninger

Personopplysninger skal oppbevares på en måte som gjør at de er sikret mot uautorisert tilgang, ødeleggelse eller spredning. Videre er utgangspunktet registrerte personopplysninger ikke skal være identifiserbare. Det betyr at dersom formålet med oppbevaringen av opplysninger kan oppnås uten bruk av personidentifiserbare opplysninger skal for eksempel personnummer ikke brukes.

Personopplysninger skal behandles slik at hensynet til privatlivets fred og den enkeltes selvråderett og integritet ivaretas. Dette innebærer som nevnt at opplysningene skal være relevante, korrekte og fullstendige samtidig som det stilles krav til hvordan opplysningene lagres og brukes.

Loven stiller noen grunnkrav til all behandling av personopplysninger:

- den behandlingsansvarlige må ha rettslig grunnlag for behandlingen, dvs. enten samtykke fra den registrerte, hjemmel i

lov eller behandlingen må være nødvendig av hensyn til et av formålene som er nevnt i § 8.

- opplysningene skal ha tilfredsstillende kvalitet
- opplysningene skal ikke brukes senere til formål som er uforenlig med det opprinnelige formålet med innsamlingen, uten at den registrerte samtykker
- opplysningene skal ikke lagres lengre enn det som er nødvendige for behandlingen

slik karakter at hvis slike skal samles i et register er det krav til konsesjon. Dette er for å sikre at formålet for registeret skal være i tråd med de prinsipper som gjelder for personvern. Helseregistre er eksempler på personregistre som trenger konsesjon.

Behandling av sensitive personopplysninger

Sensitive opplysninger i personvernlovens forstand er opplysninger om rase, etnisk opprinnelse, politiske oppfatninger, religiøs eller filosofisk overbevisning, fagforeningsmedlemskap, helse og seksuell legning. Dette er uttømmende definert i § 2 nr. 8.

For behandlingen av sensitive personopplysninger er det som regel krav om konsesjon (tillatelse) fra Datatilsynet og behandlingen må oppfylle strengere krav til rettslig grunnlag i § 9.

Helseopplysninger er med andre ord av en

Helseregister

Registre, fortegnelser m.v. der helseopplysninger er lagret systematisk slik at opplysninger om den enkelte kan finnes igjen. Helseregistre kan være papirbaserte eller elektroniske. Betegnelsen benyttes om journalsystemer i helsetjenesten, registre opprettet for forskningsformål, sentrale epidemiologiske registre m.v. Eksempler på sentrale registre er Kreftregisteret og Meldesystemet for infeksjonssykdommer (MSIS).

Opprettelse og bruk av helseregistre er regulert gjennom helseregisterloven som trådte i kraft i 2002. Det er Datatilsynet og Statens helsetilsyn som fører tilsyn med at lovbestemte krav til helseregistre etterleves.

Helseregistre har som formål å samle opplysninger om pasienter innenfor ulike sykdomsgrupper og hiv er en av disse. Eksempler på helseregistre er Kreftregisteret, Tuberkuloseregisteret. Gjennom innsamling og systematisering av opplysninger får man vite mer om en pasientgruppe, hvor målet er bedre kvalitet i behandling og oppfølging av pasientgruppen. Mye av den informasjon som eventuelt samles i registre finnes al-

lerede i den enkeltes journal, noe som ikke gir samfunnsmessig verdi utover pasientoppfølging.

Det som er typisk ved helseregistre er at de personopplysninger som registreres skal være anonymiserte, selv om opplysningene ofte er hentet fra pasientjournaler. Det skilles mellom to typer helseregistre, registre der det kreves samtykke og registre der man blir registrert automatisk. Eksempler på det siste er Nasjonalt Fødselsregister, Dødsårsaksregisteret og Norsk pasientregister.

Registreringen i registeret skal ikke være automatisk, men kun overføres etter at det er innhentet samtykke til registrering i registeret. Det er ikke alltid at hensynet til personvernet står høyest på prioriteringslisten hos registereierne og det er derfor en viktig personvernsgaranti at det må søkes om konsesjon for slike registre.

Medisinsk fødselsregister (MFR)

Dette er et sentralt helseregister som omfatter alle fødsler i Norge, fra og med 1. januar 1967. Registeret har helseforskning, helseforvaltning og allmennopplysning som formål. Det skal bidra til å avklare årsaker

til og konsekvenser av helseproblemer i forbindelse med svangerskap og fødsel.

Norsk pasientregister (NPR)

Dette er et av Norges sentrale helseregistre og blir drevet av Helsedirektoratet. NPR sin primære oppgave er å samle inn informasjon om alle pasienter som har vært eller ventet på behandling innen spesialhelsetjenesten i Norge.

Blant data NPR samler inn er opphold ved helseinstitusjon, diagnoser, alle helserelaterte prosedyrer som blir utført på pasienten. Alle opplysningene er identifiserbare på person. Det er ikke mulig å reservere seg mot registrering i Norsk Pasientregister.

Når pasienter får henvisning til eller behandling i et sykehus, en poliklinikk eller en avtalespesialist – det vi kaller spesialisthelsetjenesten – blir en rekke opplysninger registrert ved behandlingsstedet. Et utvalg av disse opplysningene sendes til Norsk pasientregister (NPR).

Bruk av registeropplysninger i tråd med formålet er viktig for rettsikkerheten og personvernet for de registrerte. Derfor kan opplysninger fra Norsk pasientregister bare brukes som følge av formålene etter Norsk pasientregisterforskrift § 1–2:

- danne grunnlag for administrasjon, styring og kvalitetssikring av spesialisthelsetjenester, herunder den aktivitetsba-

serte finansieringen, kommunal medfinansiering av spesialisthelsetjenesten og betalingsordningen for utskrivningsklare pasienter

- bidra til medisinsk og helsefaglig forskning, herunder forskning som kan gi viten om helsetjenester, behandlingseffekter, diagnoser, og sykdommens årsaker, utbredelse og forløp og forebyggende tiltak
- danne grunnlag for etablering og kvalitetssikring av sykdoms- og kvalitetsregistre
- bidra til kunnskap som gir grunnlag for forebygging av ulykker og skader

Dødsårsaksregisteret

Dette er et register der alle dødsfall i Norge registreres. Det danner utgangspunkt for den årlige dødsårsaksstatistikken som publiseres av Statistisk sentralbyrå (SSB) og Folkehelseinstituttet. Formålet er å overvåke dødsårsaker og endringer over tid. Registeret inneholder opplysninger om dødsfall og dødsårsaker i Norge siden 1951. Mer enn 2 millioner dødsfall er registrert, og det kommer inn ca. 45 000 nye meldinger hvert år. Dødsmeldinger sendes inn av offentlige leger. I tillegg innhentes opplysninger fra Kreftregisteret, Medisinsk fødselsregister, statistikk over veitrafikkulykker og obduksjoner fra sykehus og rettsmedisinske undersøkelser. Registeret omfatter alle døde som på dødstidspunktet var registrert som bosatt i Norge, uavhengig av om dødsfallet fant

sted i eller utenfor landet. Dødsårsaksregisteret spiller en sentral rolle i overvåkingen av helsestilstanden i befolkningen, for kvalitets-sikring av helsetjenester, og for forskning om årsaker til sykdom. Kobling mellom dødsårsaksregisteret og andre registre har gitt verdifull kunnskap om befolkningens helse. Gjennom kobling mellom dødsårsaksregisteret og fødselsregisteret har man for eksempel bidratt til å bekrefte at mangleie var årsak til epidemien av krybbe-død i 1970- og 1980-årene. Gjennom kobling med Krefregisteret har man vist at overlevelsen er bedre etter opera-sjon for visse kreftsykdommer ved store sykehus sammenlignet med små sykehus. Kobling til befolkningsbaserte helseunder-søkelser har vist at tobakksrøyking forkorter livet med gjennomsnittlig 14 år hos menn mellom 40 og 70 år, og med 20 år hos kvin-ner i samme aldersgruppe. SSB er databehandler og Folkehelseinsti-tuttet fikk databehandlingsansvar for registeret da helseregisterloven ble satt i verk i 1. januar 2002. Registeret er hjemlet som et sentralt register i lov om helseregistre etter § 8, som tillater at person- og helseopplysnin-ger registreres uten samtykke. Det er utar-beidet en egen forskrift for dødsårsaksregis-teret (dødsårsaksforskriften av 21. desember 2001 nr. 1476).

Krefregisteret

Dette er et obligatorisk register som er en del av Helse Sør-Øst RHF, som en egen

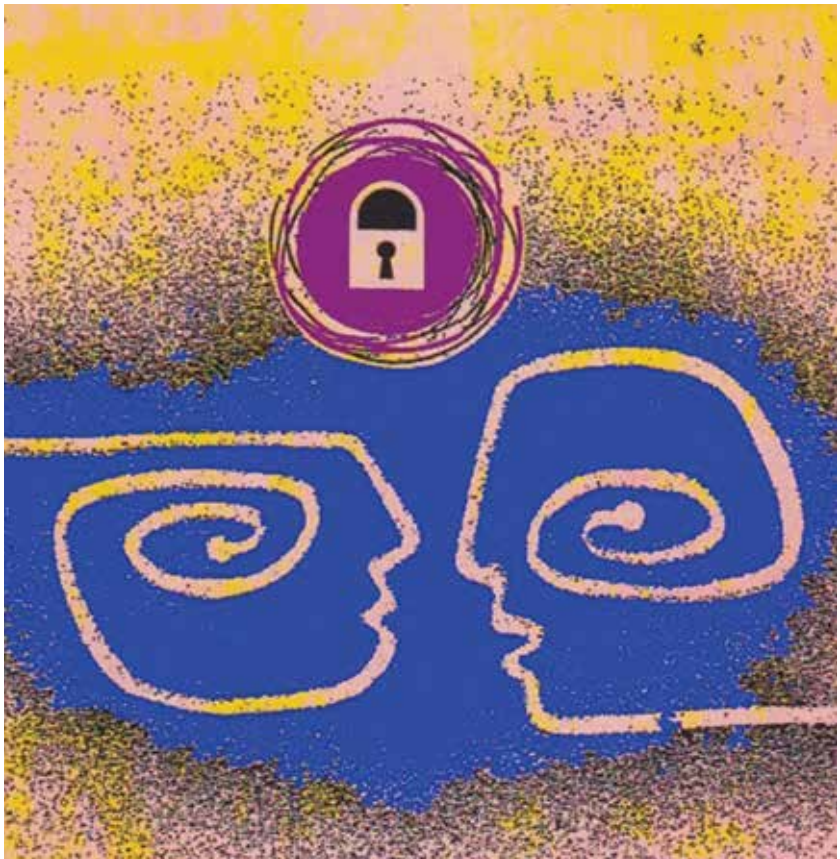
organisasjonsenhet med eget enhetsstyre i OUS (Rikshospitalet-Radiumhospitalet) HF. Registeret har som formål å kartlegge kreftsykdommenes utbredelse i landet og belyse endringer over tid, samt drive forskning for å utvikle ny viten om kreft-sykdommenes årsaker, naturlige forløp og effekter av ulike behandlingsformer. Regis-teret skal også gi råd til forvaltningen og befolkningen om tiltak som kan fore- bygge utvikling av kreftsykdom.

Registeret er basert på obligatorisk melding av alle tilfeller av kreft og forstadier til kreft fra patologer og klinikere, samt regelmessig kobling mot Statistisk sentralbyrås dødsårsaksregister. Vilårene for registrering er gitt gjennom forskrift om innsamling og behandling av helseopplysninger i Krefregisteret fra 2001. Krefregisteret er sterkt engasjert i det inter-nasjonale kreftarbeidet, ikke minst fordi registerets materiale er enestående i verdens-sammenheng.

Tuberkuloseregisteret

Dette er et register som inneholder perso-nidentifiserbare opplysninger om personer i Norge som er smittet med tuberkulose, som får forebyggende behandling mot tuberku-lose eller personer som testes positivt ved tuberkulinundersøkelse i grunnskolen 10. klasse. Tuberkuloseregisteret er hjemlet i lov om helseregistre og smittevernloven, og drives sammen med MSIS ved Folkehel-seinstituttet siden 2002.

Taushetsplikt

Opplysningsplikt

Det er ikke noen formell plikt til å informere om hivstatus før man har seksuell omgang, men man har en plikt til å praktisere sikrere sex for ikke å komme i straffansvar.

Før undersøkelse og behandling som kan innebære smitterisiko

I henhold til smittevernlovens § 5-1 er en som er hivpositiv pliktig til å opplyse om sin status, hvor smitten kan komme fra og motta smitteveiledning fra lege. Det er kun i forbindelse med slike konsultasjoner det er plikt til å opplyse om hivstatus. Det er ikke noen formell plikt til å opplyse om status ved besøk hos tannlege eller ved kirurgiske inngrep, selv om det av hensyn til egen helse er en fordel at det opplyses om status.

Taushetsplikt

Taushetsplikt er et forbud mot å røpe opplysninger. Taushetsplikt kan følge av lov eller avtale. Hvilke opplysninger som er omfattet av taushetsplikt, vil bero på den nærmere bestemmelse som fastsetter taushetsplikt. Brudd på taushetsplikt kan medføre straff, erstatningsansvar, disiplinære reaksjoner m.m.

De vanlige former for taushetsplikt omfatter gjerne opplysninger som berører en persons helse og opplysninger som på annen måte hører privatlivet til. Omfattet kan også være kommersielle opplysninger og informasjon som kan være til skade for fellesskapet dersom den blir offentlig kjent.

I mange land er enkelte yrkesgrupper pålagt taushetsplikt gjennom lovgivningen. Det gjelder for eksempel helsearbeidere, advokater, prester og offentlig ansatte som behandler fortrolig informasjon.

Taushetsplikten har to formål. For det første å hindre at personopplysninger blir spredt videre fra den som får kjennskap om slike, men også for at det skapes tillit i forholdet mellom den som gir eller har gitt fra seg opplysninger og den de er gitt til. Ansatte i forvaltningen, og ansatte i virksomheter som har oppdrag for forvaltningen har taushetsplikt, det samme har helsepersonell og andre som arbeider i primær- og spesialhelsetjenesten. Advokater og ansatte på advokatkontor har også taushetsplikt.

Forvaltningsmessig taushetsplikt

De som arbeider i eller for forvaltningen, stat og kommune samt innenfor spesialisthelsetjenesten, har taushetsplikt, det vil si at de personopplysninger de kommer i kontakt med i forbindelse med sin yrkesutførelse ikke skal gis videre. Dette er hjemlet i forvaltningsloven og gjelder for alle som er nevnt ovenfor. Loven går så langt at den sier at ansatte som faller inn under loven til og med har plikt til hindre at andre ikke får kjennskap til personopplysninger. Dette betyr at de også har ansvar for hvordan personopplysninger oppbevares og for å forhindre at personer som ikke skal ha tilgang til dem får det.

§ 13. (taushetsplikt).

Enhver som utfører tjeneste eller arbeid for et forvaltningsorgan, plikter å hindre at andre får adgang eller kjennskap til det han i forbindelse med tjenesten eller arbeidet får vite om:

- 1) noens personlige forhold, eller
- 2) tekniske innretninger og fremgangsmåter samt drifts- eller forretningsforhold som det vil være av konkurransemessig betydning å hemmeligholde av hensyn til den som opplysningen angår.

Som personlige forhold regnes ikke fødested, fødselsdato og personnummer, statsborgerforhold, sivilstand, yrke, bopel og arbeidssted, med mindre slike opplysninger røper et klientforhold eller andre forhold som må anses som personlige. Kongen kan ellers gi nærmere forskrifter om hvilke opplysninger som skal regnes som personlige, om hvilke organer som kan gi privat-

personer opplysninger som nevnt i punktturnet foran og opplysninger om den enkeltes personlige status for øvrig, samt om vilkårene for å gi slike opplysninger.

Taushetsplikten gjelder også etter at vedkommende har avsluttet tjenesten eller arbeidet. Han kan heller ikke utnytte opplysninger som nevnt i denne paragraf i egen virksomhet eller i tjeneste eller arbeid for andre.

Profesjonsbestemt taushetsplikt

For helsepersonell og ansatte ansatt i kommunehelsetjenesten og helseforetak gjelder dessuten en særlig taushetsplikt hjemlet i Lov om helsepersonell § 21 og Lov om pasientrettigheter § 3-6, spesialisthelsetjenesteloven § 6-1 og kommunehelsetjenestelovens § 6-6. Alle disse bestemmelsene sier at enhver som er ansatt eller gjør oppdrag i offentlige helseinstitusjoner eller kommunehelsetjenesten faller inn under reglene i forvaltningsloven. Dette gjelder også for private helseinstitusjoner. Taushetsplikten gjelder for alle, ikke bare leger og sykepleiere, men også for administrativt personell, tolker og renholdere og annet servicepersonell. For leger gjelder dessuten den hippokratiske ed. ”Alt som kommer til min viten under utøving av mitt yrke eller i daglig samkvem med mennesker, som ikke burde bli kjent for andre, vil jeg holde hemmelig og aldri avsløre.”

<http://www.helsedirektoratet.no/publikasjoner/helsepersonells-taushetsplikt-vern-av-pasientens-integritet-i-helsepersonells-samtaler-med-pasien->

Fastlegen og de som jobber ved legesenteret med pasientrettet arbeid er, ifølge helsepersonellovens § 3, definert som «helsepersonell». Dette innebærer at de er pålagt en taushetsplikt i følge samme lovs § 21. Dette gjelder imidlertid ikke alle som jobber ved helsesenteret. Det er kun de som jobber med pasientrettet virksomhet, m.a.o. behandling, forebygging, diagnostisering etc., som er omfattet av denne loven. Andre som er tilknyttet legesenteret, slik som renholdere, vaktmester, kontorpersonale osv, faller dermed utenfor. Sistnevnte grupper er ikke å regne som «helsepersonell» jfr. helsepersonellovens § 3, men disse er pålagt en taushetsplikt gjennom forvaltningslovens § 13.

Alle som jobber på helsesenteret har en taushetsplikt. Det som så må besvares er hva denne plikten innebærer. Taushetsplikt er en plikt til å forhindre at bestemte opplysninger ikke kommer videre til andre. Dette innebærer en plikt til å tie om opplysningene - en passiv plikt - og en plikt til å forhindre spredning av informasjonen - dette er en aktiv plikt. Sistnevnte viser bl.a. til at informasjon som er taushetsbelagt må oppbevares forsvarlig. Helsepersonell har ikke lov til å omtale din diagnose eller forhold vedrørende den på annen måte som gjør at utenforstående kan overhøre det eller på annen måtet får kjennskap til forhold

som ellers er underlagt taushetsplikt.

Advokaters taushetsplikt er en såkalt sterk taushetsplikt. Dette betyr at advokaters taushetsplikt går foran vitneplikten og politiets rett til å ta beslag under etterforskning. Det er i utgangspunktet kun klienten som kan frita advokaten for taushetsplikt. Det samme regler om taushetsplikt gjelder eksempelvis for leger, psykologer, tannleger og prestere. Advokaters taushetsplikt omfatter hemmeligheter som er betrodd advokaten i stillings medfør, og gjelder også for advokatens medhjelpere. Taushetsplikten oppheves ikke ved at klienten dør eller går konkurs.

Advokaters taushetsplikt er i hovedsak begrunnet på to nivåer: hensynet til klienten og hensynet til rettspleien.

Når det gjelder hensynet til klienten, kan dette igjen todeles: Behovet for beskyttelse av klientens intimsfære og privatliv på den ene side, og behovet for å sikre borgerne reell adgang til juridisk bistand på den andre. Det er bare når klientens kontakt med advokaten kan skje i full fortrolighet, at advokaten kan gis all den informasjon som er nødvendig for å ivareta klientens interesser på beste måte.

Klienten sikres gjennom taushetsplikten tilgang til reell juridisk bistand. Dette bidrar også til å fremme rettspleien. Når taushetsplikten sørger for at det bildet advokaten gis av saken blir mest mulig fullstendig, settes

advokaten i stand til å gi riktige råd, slik at samfunnets vedtatte lover og regler kan etterleves. En fullstendig saksopplysning fører også til at de relevante sider av saken kan bringes videre fra advokat til domstolen eller et forvaltningsorgan. På denne måten bidrar taushetsplikten til at det treffes riktige beslutninger av det offentlige.

Har privatpersoner taushetsplikt?

Det er ingen lovbestemmelse som pålegger privatpersoner taushetsplikt. De opplysninger du gir til familie, venner og andre vil man ikke ha kontroll over på samme måte som den man gir til personer med en særskilt taushetsplikt.

Unntakene fra taushetsplikt:

Samtykke

Det er viktig å være klar over at det også kan være andre rettslige grunnlag for utveksling av taushetsbelagt informasjon. Et viktig grunnlag i denne sammenhengen er samtykke. Dersom du som pasient sier ja til at informasjon kan overbringes er dette grunnlag godt nok.

Det er ikke nok at legen vurderer at pasienten ikke har noe mot at informasjon gis videre, det stilles krav om at det innhentes uttrykkelig samtykke fra pasienten, dette gjelder også overfor samarbeidende helsepersonell.

Taushetspliktsreglene gjelder også mellom helsepersonell. Det er med andre ord ikke

slik at man som ansatt på et sykehus skal ha tilgang til opplysninger om alle pasientene der. I helsepersonelloven § 25 finner vi bestemmelsen om utveksling av taushetsbelagt informasjon mellom helsepersonell. Det følger av denne at slik utveksling kun kan skje når det er nødvendig for behandling og oppfølging av pasienten. Med andre ord kan opplysninger kun gis til samarbeidende personell som trenger opplysningene for å yte helsehjelp til pasienten. Opplysninger kan gis til helsepersonell både i egen virksomhet og i ekstern virksomhet. Det skal føres i journal at annet helsepersonell er gitt tilgang til informasjon (Dette følger av helsepersonelloven § 45). Den enkelte

pasient har anledning til å motsette seg at opplysninger utveksles mellom helsepersonell. Denne retten følger av helsepersonelloven §§ 25 og 45 samt pasientrettighetsloven § 5-3 (Lov 2. juli 1999 nr. 63 om pasientrettigheter). Retten til å nekte slik informasjonsutveksling forutsetter at pasienten gir uttrykkelig beskjed. For at en slik rettighet skal være reell og ikke kun en papirrettighet må helseinstitusjonene ha gode rutiner for å informere pasientene om regelverket. I forarbeidene til helsepersonelloven § 45 står følgende om dette: "Pasienten må blant annet bli informert om at han eller hun kan be om at særlig sensitive opplysninger sperres for innsyn fra annet helsepersonell, og/eller han eller hun kan be om at opplysninger ikke skal utleveres til andre virksomheter, uten etter samtykke."

Hensynet til smittevernet

Når det gjelder hiv gir hensynet til smitteverne den behandlende legen i enkelte situasjoner unntak fra taushetsplikten. Hvordan slik deling av informasjon skal behandles reguleres inngående i smittevernloven § 2-2 (Lov 5. august 1992 nr. 55 om vern mot smittsomme sykdommer). Rent overordnet kan vi si at denne bestemmelsen kan benyttes når noen er eller har vært utsatt for risiko for å bli smittet av hiv og det er overveiende sannsynlig at smitten kan være videreført.

Konsekvensene av brudd på taushetsplikt

Brudd på taushetsplikt kan medføre straff, erstatningsansvar, disiplinære reaksjoner m.m. For helsepersonell er det egne regler.

Etter pasientrettighetsloven kapittel 7 og helsepersonelloven kapittel 11, kan du sende anmodning til Helsetilsynet i fylket om at de går inn og vurderer det som har skjedd i saken din. Dersom dette vurderes som mulig brudd på taushetsplikten, blir saken sendt til Statens helsetilsyn som vurderer saken. Kommer Statens helsetilsyn til

at legen din har brutt taushetsplikten, og spredd opplysninger som faller inn under taushetsplikten, kan legen din bli ilagt en administrativ reaksjon. Reaksjonene som helsetilsynet gir kan være alt fra en advarsel til mer alvorlige reaksjoner som inndragning av lisens.

I særdeles grove brudd på taushetsplikt kan en ansatt i kommunal eller statlig tjeneste komme i straffeansvar i henhold til forvaltningslovens § 13b jf. straffelovens § 121 og § 144.

Flere profesjonsorganisasjoner som advokatforeningen, tannlegeforeningen, psykologforeningen og legeforeningen har egne etiske regler som også kommer til anvendelse ved brudd på taushetsplikten. Advokater kan klages inn for Advokatforeningens disiplinærnemnd jf Advokatforskriften § 5-3, leger for Rådet for legeetikk, psykologer for Psykologforeningens fagetiske råd og tannleger for NTFs råd for tannlegeetikk

Viktige lover og bestemmelser om personvern:

Lov om behandling av personopplysninger (personopplysningsloven)

Lov om behandlingsmåten i forvaltningsaker (forvaltningsloven)

Lov om rett til innsyn i dokument i

offentleg verksemd (offentleglova)

Lov om pasient- og brukerreteigheter (pasient- og brukerreteighetsloven) [pasientrettighetsloven].

Lov om helsepersonell m.v. (helsepersonelloven)

Almindelig borgerlig Straffelov

(Straffeloven)

*Nyttige linker:
Datatilsynet
Helsetilsynet
Helsenorge.no*

Er det noe du lurer på?

Ta gjerne kontakt med oss om du trenger informasjon og rådgivning om hiv og aids.

HivNorge er en landsomfattende organisasjon som ivaretar hivpositive rettigheter og interesser i samfunnet, samt arbeider mot videre spredning av hiv.

HivNorge

© 2012 Utgitt av HivNorge, Christian Krohgs gate 34, 0186 Oslo
med støtte fra Justis- og politidepartementet og Gilead.
Tekst: Johan P Hougen. Lay-out: Arne Walderhaug. Illustrasjon: Malvin
www.hivnorge.no – post@hivnorge.no – Tlf.: 21 31 45 80